

Zake Ná-Sɛvɛi Sɛvɛi lɔɔzeizuɔvɛ ma woo mɔungiti

Nui ta nii daasei ge ɣɛni ga Zake, naa é Zake Ná-Sɛvɛi ɣɛai. E ɣɛni tanisu ga Yesu deeloin, é ɣɛni ga totuɣɔi ta Egilisi mɔungi zu, pɔ ge ɣɛni totuɣɔiti ta-maaɔɔgi va, nii é ɣɛni Zeluzalɛme (KKw 15:13). Keelai Pɔle daasei pɛɛvɛ ɔalaa ga Egilisii «ma ɔɛɔɛgi ta» (Gal 2:9). Faagwɛ nuiti daavɛ da ga Zake Ná-Sɛvɛi ɣɛni kona vuulɔɔlugɔ (50) ɣɛɣala, Kilista zɔɔɔga vɔluma. Tei Zake ɣɛni ga Egilisi lotuɣɔi ta Zeluzalɛme, tanisu keai ma ná, názu ɣa é sɛvɛi ɣɛni la.

Zake Ná-Sɛvɛi leɛvɛ «GALA ná-boloda puugɔ maazu felegɔiti (12), ti vazagai eteai zu ná pɛ» (1:1). Kalagi niiti ti Zake Ná-Sɛvɛi zu, ta keletieinti tɔnɔ, kɛɛ wooi é bosu návɛ «boloda puugɔ maazu felegɔiti» (12), naa ɣa dɛɛzu ga é sɛvɛi leveni ɔɔɣɔɔɣɔ keletieinti ma, ti ga Zuifuiti. Sɛvɛi nii ɣa kala mɔinmɔin feezu, tɔɔzei teɛvɛɛ ga é zeeli kpɔ mɔinmɔin ma, ti kala. Zake laaɔakpage ki-daaleveiti zɔɣɔzuɛ ma ta kɛɛwotiiti. Kidaaleve ɣɛi ɣa da ɣɔla kɛɛma ga kɛɛwotiiti (2:17). E dɛɛvɛ ɔalaa ga kɛni nu dama ga zeelɔzɔɣɔzu vai, é lo naavolo nuiti ba (2:1-4), é ɣɛ ade dama ɔalaa ga wooi, niiti ti ɣɔlazu ade laavɛ (3:1-12).

Unsɔsuɔvɛ

1. Zake ɣa naati tuɔɔsu, niiti ti vaazu ná-sɛvɛi ɣalasu (1:1).

2. Naa volu é keletieinti ipɔɔɔ, ga ti yiilɔɔ siegi zu kpɔloi zeelizu la ti ma (1:2-27).
3. E zɛba é gɛ ma, toɔa ga faa vago ga kidaalevei gɔla kelɛma ga kɛwotiiti maavele (2:1-26).
4. Naa begai ma, zɛbei nii a zoo gɛɛzu nu laawooiti ba, é naa balaa lɛɛ (3:1-12).
5. Naa vɔluma Zake dɛɛvɛ ga GALA ná-gɔmalai ta nuɓusei ná-gɔmalai ti yeeɔaagwɛɛvɛ gola (3:13—4:10).
6. E ná-sɛvɛi gɔla nuiti tooni gɔsu naa vɔluma ɔɔɔvɔaalesui laalɔɔma (4:11—5:6).
7. Zake Ná-Sɛvɛi gaaɓelagɛ ga, é kiti levei tanigaa ve (5:7-20).

Tuvɔ gooiti

¹ Nèi gè ga Zake, gè ga GALA ta Maligɔi Yesu Kilista ta-wotiɔɛ nu, nà wo luɔɔsu, GALA ná-boloda puugo maazu felegɔiti (12), ti vazagai eteai zu ná pɛ.

Sugɔɔgi ta ziilɔɔi

² Kɛɛleaiti, siegi zu wo lɔɔzu la sugɔɔgi ma ziiti pɛ su, à deve ga wa-gɔozunɛ vaa wola.

³ Mazɔlɔɔ à sugwɛɛ ga wa-gɔdaalevei zugɔɔɔ fai, naa gɔ é vaazu ga ziilɔɔi.

⁴ A gaaɓa, wa-yiilɔɔi laazeeli kwegi ma, naa gɔ a kɛ wo laazeeli, ta wo gaaɓɔni fai pɛ su, peelalazu nɔpɛ ge mina gɛ wo va.

Gɔmalai ta GALA falii

⁵ Ni nui ta gɔ wo zaama, balagai gɔmalai ma, kɛni é fali GALA ma, nii a fe bɛ, mazɔlɔɔ GALA ka ɔa ɛɛɛ pɛ kɔ ga faanɛɛi, zelilo faa nɔpɛ ge la ba.

⁶ Kele é fali ga kidaalevei, é mina inéine, mazoloo zoi é inéinesu, naa gfulave ga kpolodei ma lakpatak-pagi, fiilei niikpisu, é da buzege.

⁷ Naama nu zii mina gisie ga toga ani zoloo Maligii ya.

⁸ Mazoloo toga ga kisupu nui, ki ge la gila sie velel tanope su.

Baladai ta naavololai

⁹ Geegelein é ga bala nui, é goozune mazoloo GALA ka unbuzege.

¹⁰ Geegelein é ga naavolo nui, é goozune mazoloo GALA ka maayeizu. Toozei naavolo nui ga leve ege tufa vuai.

¹¹ Foloi a gfulana, ná-die golai a da galai wo, toga da siinziin ganigi vo, ma vuai loo bu, ná-pagi jele. Zekana é la ga naavolo nui, toga jele ná-botiiti saama.

Sugogogi ta tegai

¹² Undaane nu ga ga naama nui, zoi é losu kpaan sugogogi zu, mazoloo sugogogi volumna, toga pile soloo masa boologi zoloo ga gogog zenvui, nii GALA ge minazegea la naati be, niiti ti nea ve.

¹³ Siegi zu tegai zeelizu la nui ta ma, é mina ge ma: «GALA ka é tenezu ga.» Mazoloo GALA ge la zooga leezu ga, é va faa noi ge, to balaa la nu nape tea ga.

¹⁴ Kele nui ga leezu ga, siegi zu to bogoi ná-gaazugulapoi mensu da, é yaava.

¹⁵ Tama gaazugulapoi a kogi zegená, toga da soloo ga kotoi. Kotoi laa ga zeelina metu, é soloo ga saai.

¹⁶ A mina bogog ye ná wo va yaava, keleaiti, woi wo ga nenbogoiiti.

17 Faanɛɛ vagɔi kpein ta vɛɛanɪi kɛɣala la ná, naa pɛ ka zɛɣɛzu geezuɔɔ, GALA pɔ bɛ, é ga woza-kalagi ma Ɔɛɛɣɛi. Tɔun pɔ bɛ, falibo ge la ná, falibogi ma maaniini ge la ɔalaa ná.

18 Tɔ ɔɔɣɔi yiimai ɣa é zɛnvui veeni la ade ya, ga daawooi maavele é ga gaamai, nii a kɛ de ɣɛ tosu mɔungi zu kɛtɛaniiti pɛ saama.

GALA daawooi mɛni, è zɛ la

19 Kɛɛleaiti, wɔi wo ga nɛɛɣɔɣɔiti, à nii zuɣwɛɛ: Nui pɛ ge zuvile ga faa mɛnigi, kɛɛ é mina ɗa ɔɔɛ fala, é mina yiɪɣaawana fala,

20 mazɔɔɔ nui a yiɪɣaawanana, é la mɔ naa laazeelia, nii é ga telebo fai GALA gaazu.

21 Naa ɣa é ba, à kɔzɔba vaiti pɛ pili ya, ta nii pɛ a nu ɣɛ ga nu ɣɔu. Wooi nii siingai wo-yiimavɛ, à naa zo sɛɛbogi zu, tɔ ɣa a zoo é wo-yɛnvuiti kizo.

22 A wooi zo, wo zɛ la. A mina kwɛ mɛnigi nɔ va, wo va ɔɔɣɔ yaava.

23 Mazɔɔɔ ni nu a woilona wooi ma, é la zɛni la, kulavɛ ga nui nii é ɔɔɣɔ vɛtɛsu pɛtɛgi zu nɔ,

24 é ɔɔɣɔ vɛtɛga vɔluma, é li, é yeema gaamanɔ ɔɔɣɔ ɣɛvelei ma.

25 Kɛɛ zɔi é ɣaazulosu tɔ daazeeliai va, nii é wɔɔɔɔyai veezu ade ya, é ɣili ba, é la nɔ ga é woilo ma, é yeema ma, kɛɛ é zɛzu la, naama nui undaa ɣa nɛ zɔɔɔ GALA zea, ná-kɛɛwotiiti pɛ su.

26 Ni nui ta a ɔɔɣɔ ɣaana ga GALA pele zɛ nu, tama é la zooni nɛgi zosu, toɣa ɔɔɣɔ yaavazu, ná-GALA pele zɛi ɣa ga wafuun faa nɔ.

27 GALA pele ɣitei ɣadegai Ɔɛɛɣɛ GALA gaazu, naa ɣa é ga nu ɗa ɔɔ podointi ba ta poanzaiti ta-

gīdaaviligiti su, ta è mina bōḡo yε ná, è va ḡōzō ga niima eteai zu vaiti maauele.

2

A dama ga zeelōzōḡzu vai

¹ Kēeleaiti, wōi wo eteai ziezu kidaalevei zu ade-Maliḡi Yesu Kilista ma, é ga lēbiya nui, à mina naa zupu ga zeelōzōḡzui.

² Ni zunui ta a vaana wa-ḡaalebai zu, zanu balaḡaegi zee va, seḡe vaḡōi ma, ni bala nui ta balaa ka vaana ná, maagīli velel jōudai,

³ ni wa unfemai veena zunui naa ve, maagīliai ga pagō, wo ḡe ma: «Va, è zei ve, seizu vaḡōi zu,» kēle wo ḡe bala nui ma: «Da ve, yε loni,» baa «Zei zōoi ma, ve kōḡōiti bu,»

⁴ zeelōzōḡzui la ga naa wo kēezu bōḡo zaama baa, wo va da tukpōi ḡaaleve, nii kulaai kisie jōi zu?

⁵ A woilo, kēeleaiti, wōi wo ga nēḡḡōḡiti, GALA ge la yeeloni naati ba baa, niiti ti ga bala nuiti eteai zu, ga ti ḡete kidaalevei zu, ti ḡe ga masadai ma vogani zeḡe nuiti, nii é ma minazeḡe bogai naati be, niiti ti neai ve?

⁶ Kēle wōun, wa bala nui veleivilisu! Naavolo nuiti taade, ti va ḡe ta-zobogi laazu wo ma, ti va li ga woye tukpōḡaalevezuḡeti baa?

⁷ Tiya laade baa, ti va ḡe woo jōi wosu daasei pagōi laalōḡma, peai wo va?

⁸ Gaamazu wa kēezu ga pagō, ni wa masadai ma logi ziezu, é zoloo GALA Sevei ma ga: «È-zeijōḡi nēe ve, eḡe da bōḡōi.»*

* **2:8 2:8** Lev 19:18.

⁹ Kεε ni wa zeelɔzɔɔzui ɔεεzu, wa koto ɔεεzu naazu, tɔgi ɔa wo veelalazu, tɔzei wo tɔ koloɔologi ɔεa la.

¹⁰ Mazɔɔ nu nɔpe é tɔgi pe sosu, kεε a tɔgi ma levei gila kpe koloɔolona, é ɔεa ga sɔba nu ti pe su.

¹¹ Tɔzei zɔi é ɔeni ma: «Mina wεenziε bo,» naa ɔa é ɔeni ma balaa: «Mina nu vaa.»† Kεε anεε ni é la wεenziε bosu, kεε ni da nu vaana, é ɔεa ga tɔ koloɔo nui.

¹² A kpɔei wo, wo zie eɔe nui niiti ti maaneai ti lukpɔgaaleve, é zoloo wɔɔɔya lɔgi ma.

¹³ Mazɔɔ zɔi é la nua maawɔingaa, GALA ka naa lukpɔgaaleve, é la maawɔingaa. Maawɔingai ɔa da pile sɔɔ tukpɔi ma.

Kidaalevei ta kεεwotiiti

¹⁴ Kεεleaiti, naa ɔa lee vaa nu ma, da ɔena ma: «Kidaalevei ɔa zεa,» ni é la dεeni ga da-ɔεεwotiiti? Naama ɔidaalevei ɔa é ɔizo naazu baa?

¹⁵ Ni ɔεεɔelointi saama, tanigaa ta ná, seɔe la ti ma, ti valagai folo-o-folo ɔɔnɔgi ma,

¹⁶ nu ɔila ge ye wo zaama, é ɔe ti ma: «À li ziileigi zu, à ɔɔle, wo yiɔo,» ni wo la naa veeni ti ya, nii ti-busei maavai ba, naa ɔa lee vaa ti ma?

¹⁷ Pele ɔana é la ga kidaalevei, ni é la lεeni ga kεεwotiiti, é zaa.

¹⁸ Kεε ni nui ta a ɔena ma: «Kidaalevei ɔa é ya, nɔun, kεεwotiiti,» naazu ná ɔe ma: «Da-ɔidaalevei le ga ze, kεεwotiiti pɔ ge mina ɔe ba, nɔun ná nà-kidaalevei le ga de ga kεεwotiiti.»

† 2:11 2:11 Eɔz 20:13-14; TSV 5:17-18.

¹⁹ E laaυe da ga GALA gila kpe nɔ ɔa é ná? Da faa vago ɔeezu ga naa. Kee inegiti daaυe naa la ɔalaa, ti zasu ɔa ɔali.

²⁰ Ee, ɔimalala nui! Da pɔ é lee ga ɔe ɔaa, ga kidaalevei keewotiiti la ba, ma naka nɔ υe?

²¹ Ade-memewola Abalaame la ɔeni ɔeeni ga telebo nu GALA gaazu ga keewotiiti maavele ɔaa, siegi zu é ná-doun zunui Izaake laani la zalaɔa ɔulazuυe?

²² E petega ga ná-kidaalevei ta ná-keewotiiti ti ɔeni botii ɔeezu υɔɔma, ná-kidaalevei laazeelini ga ná-keewotiiti, ti ɔeni ba.

²³ Naa υileni su naazu, nii GALA Seυei boni ga: «Abalaame laani GALA da, naa leveni be ga telebo-dai.»‡ E lolini ga GALA ɔɔlai.

²⁴ Wa petesu deɔemu, ga nui ɔa ɔe ga telebo nu GALA gaazu ga keewotiiti maavele, é ti ɔeezu, kidaalevei letelegi nɔ laade, nii é zea.

²⁵ Zenɔ ɔana é ɔeeni la ga koloɔolo anzanui Laɔaɔe, é ɔeeni ga telebo nu GALA gaazu ga ná-keewotiiti maavele, é yeezeini Izilayele ɔeelaiti bu, é ɔɔ ti υa, ti li ga pele ɔili.§

²⁶ Mazoɔo eɔeveyei kpusei zaai la, ni zenvui la su, zekana é la, ni keewotiiti ti la kidaalevei υa, saaυe.

3

Dama ga è ɔɔe velel

¹ Kɛeleaiti, wo ma moinmoin ge mina ɔe ga kalamɔn, mazoɔo wo suɔwee ga geiti gi ga kalamointi, gá-lukpɔɔaalevei ɔa ɔaa gola.

‡ 2:23 2:23 Zen 15:6. § 2:25 2:25 Wele υe: Zoz 2:1-21.

² Ade pɛ da ɗa ɗaka fai ma zii mɔinmɔin su. Zoi ɛ la ɗakasu pɛ kpɔɛzugulaiti su, naa ɗa ɛ ga zunui daazeeliai fai pɛ su, a zoo ɛ zie kpusei wu, ɛ ɓɔɓɔ zo fai pɛ su.

³ Da kɔlu buɗai lɔɔzu sooiti daave ga ti ɗolo de ve, da vɔnisu ɗana ti-busei kpein ma.

⁴ Gigaizie lɛɛ ɓato wolaiti su. Anɛɛ ni ti wɔɔɔɔve gola, fiile wolai ɗa ti laavili, ɓato laalati kɔlu goi ɗa ɗa ti laalati, ti li ga dii nui yiima vele.

⁵ Zekana ɛ la, nu nɛgi ɗa ga kpusei vaalobazu goi, kɛɛ toɗa zoo ɛ ɓɔɓɔ waso ga faa wolaiti.

Gigaizie lɛɛ ɓalaa, vele abu goi a ɗa so da ɗɔɓɔ wolai va, ɛ na pɛ gala!

⁶ Nu nɛgi ɓalaagi ɗa ga abui. Telebotala eteai ve. De-buse vaalobazuve ta ve, to ɗa a ɗa kpusei pɛ kɔzo. To ɗa a ɗa undaaviligi ma abui vili da-eteai zu vaiti pɛ ba.

⁷ Mazɔɔɔ, ɗɔɓɔ zuai ma zii pɛ, ta wɔniiti, naa vɛɛ kpokpo ganiiti, ta kpolodei wu aniiti pɛ ba, nuɓusei ɗa zoo ɛ ti maagɔlo. Tama nuɓusei ɗa ɗa naa ɗɛ pɔɔma.

⁸ Kɛɛ nu nɔpɛ ge la zooga ɛ va nɛgi maagɔlo. Toɗa ga faa nɔi, nu la zooga ɗa, yeenɔpɛ daaveɛ ga nu vaa ani wanai.

⁹ To ɗa ɗa ɗa de-Maligii de-Gɛɛ GALA maamuse la, tɔnɔ ɗa ɓalaa ɗa ɗa nuɓuseiti koto la, niiti ti ɓeteai GALA maaniinigi zu.

¹⁰ Maamuse wooiti ta koto loo wooiti ti ɗa ɗula daa ɗilagi. Kɛɛleaiti, maa la nɛɛni, ɛ va ɗɛ ɗana.

¹¹ Zieun gilagi ɗa zoo ɛ zie vagɔi ta zie nɔi ɗula ada ɗilagi ɓaa?

¹² Kɛɛleaiti, kooleɗoole gului ɗa zoo ɛ wolive

wului ma waai wo ɓaa? Ba dɔɔɓɔi ansaɗɔ tɔkulugi ɗa zoo ɛ kooleɗoole gului ma waai wo ɓaa? Ba-o! Zieun gilagi nii kpoloi ma ɗei va, naa la zooga zie vagɔi ɗulazu ada ɗilagi miná nɔ.

Gimalai ɛ zeɗezu geezuwe

¹³ Gima nui ta kelegele nui ɓe ɗa ɛ wo zaama? E ɗee lee ga keewoti vagɔi, ti ɗeezu ga sesebogi ta ɗimalai.

¹⁴ Kele ni tolo ɗɔi ɗa wo-yiimawe, ta maagɗo fai, à mina waso, wo va zeei wo ga wo ɗele vai gaamai va.

¹⁵ Naama ɗimalai ma zii laade, ɛ va va, ɛ zeɗe geezuwe. Kele naa ɗa ga eteai nɔnɔi. GALA zenvui lei, ɛ va ɗe naa veezu, keɓi inegi.

¹⁶ Mazɔɔ we nɔpe tolo ɗɔi ta maagɗo fai ná, faazupui ta faa ɗɔi ma zii pe ka ɛ miná.

¹⁷ Gimalai paai, ɛ zeɗe geezuwe, mɔunpa ɗadege, naa volu ziileigi neewe be, ná-fai ɗaane, kevele ɓetewe ga ɛ woilo zɔiti goo ma, daavege ga gaazu-maawɔingai, toɗa ɗa keewoti vagɔiti ke, ɛ la zeelɔɔɗɔzu ɗea, wooveleda la su.

¹⁸ Zɔiti ti botii ɗeezu ziilei fai ma, nii ti fazasu ziileigi zu, ma zuwui ma waai ɗa ɗe ga telebodai.

4

Ani wɔin ɗɔi zakpe

¹ Kpɔe vai ta sakpegiti ti wo zaama, naati seɗewe mini? Ta ɗulazu wo yiima vaa ɗɔiti su, ti kɔɔi ɗɔɔzu yeenɔpe wo-ɓusei zu.

² Wo ɗaazu ɗa ɗulazu ani mɔinmɔin ba, kele wo-yiimai laa la zeelizu, naa maavele ma wa nuiti paazu. Wa gaazuɗulapɔi ɗeezu, wo la naa zɔɔsu nii wɔin wo ma, naa maavele ma wa zakpesu, wo

ɲɛpii ɔɔ. Nii wɔin wo ma, wo la naa zɔɔɔsu, tɔɔzei wo la falizu GALA ma.

³ Ni wa falina, wo la sɔɔɔsu, tɔɔzei wa fali vele ɲɔu zu, nii a kɛ wo dɔ wo yiima vai nɔ zu.

⁴ Woɔvalada nuiti! Wo la sugwɛɛ baa, ga eteai ná-nɛɛbei ɔa ga GALA ná-wɔinzegemai? Zɔi degɛmu é pɔ é ɔɛ ga eteai bɔɔlai, naa ɔa bɔɔɔ ɔɛɛzu ga GALA sili nui.

⁵ Toɔa wo ɔisu ga GALA Sɛvɛi bɔɛni wafuun baa, ga: «GALA wɔinɔɛ gola ga zɛnvui é seini ade-yiimaɔɛ»?

⁶ Anɛɛ naa vɛ, GALA ka ná-zaala wolai la de ma mɔnɔ, mazɔɔɔ GALA Sɛvɛi ɔɛ: «GALA ka waso nuiti sakpe, kɛɛ toɔa ná-zaalai la bɔɔɔmaayei nuiti ma.»*

⁷ Degɛmu à ɔolo GALA bɛ. A lo kpaan Inɛgi laalɔɔma, toɔa vɛla, é maagɔoza wo va.

⁸ A maabɔɔa GALA ba, toɔa maabɔɔa wo va. A wo-yeeiti gaagba, kotoba nuiti, wo wo-yiimaɔɛti ɲade, ɔi fele nuiti!

⁹ A wa-maanɔɔ vai ɔwɛɛ, wo ɔaalei, wo wɔɔ. A wa-ɲɛɛiti falibo ga ɔɔɔi, wa-ɔɔɔzunɛɛi valibo ga gaazuɔili.

¹⁰ A bɔɔɔmaayei Maligii vɛ, toɔa wo wuzɛɔɛ.

Ɔɛɛɔloin lukpɔɔaaleve vai

¹¹ Kɛɛleaiti, à mina woo ɲɔu wo bɔɔɔ laalɔɔma. Zɔi a woo ɲɔu wo kɛɛɔloin laalɔɔma, baa é tukpɔɔaaleve, naa ɔa woo ɲɔi wosu tɔgi laalɔɔma, é da tɔgi lukpɔɔaaleve. Tama ni da tɔgi lukpɔɔaalevezu, è la mɔ ga nui nii é ɔlozu tɔgi vɛ, kɛɛ è ɔɛa ga tɔgi lukpɔɔaaleve nui.

* **4:6 4:6** TFa 3:34 bogɛ é zoloo Ɔɛɛke woo zɛvɛ wɔɔɔmai ma.

¹² Tama tɔgi zeɪ nui ɔa ɔila kpe nɔ, tɔ ɔa ɛ ga tukpɔɔaaleve nui, tɔ ɔila nɔ ɔa a zoo ɛ nu ɔizo, ɔaa ɛ nu undaavili. Da ɔɔɔ ɔaazu ga leeni, ɔɛi ɛ ɛ-zeɪnɔɔi lukpɔɔaalevezu?

Nu mina ɔe ga waso nu

¹³ A woilo ɔɛɛ ɔɔoi ma niina, wɔiti wo ɔɛɛzu ma: «Za ɔaa lina, ɔa liizu taa wolai ta zu, ɔi kona ɔila ke nɔ, ɔi yaɔɔlai ɔe nɔ, ɔi tɔnɔ sɔlɔɔ.»

¹⁴ Wo la kwɛɛ, nii a ɔe ga woye lina. Leeni ɔa ɛ ga wa-eteai? Wo ɔɛɛɛ nɔ ɛɔɛvelei ɔumugi la, ɛ ɔulazu, ɛ yeeɔɔɔala go nɔ ɔe, naa volu ɛ neɛɛ.

¹⁵ Wo maanɛni, wo ɔe ma: «Ni Maligii a vaana bu, ɔa ye vulua, ɔi nii ɔe, ɔaa nuu.»

¹⁶ Keɛ gaamazɔ, wa ɔɔɔ wɔɔɔzu wa-wasogi zu. ɔɔɔ wɔɔɔ vai naa ma zii pe nɔɔɛ.

¹⁷ Naa ɔa ɛ ba, zɔi ɛ faa vɔɔi ɔwɛɛ, nii maanɛai ɛ ke, tama, ɛ la keɛzu, naama nui kotoi ɔɛa.

5

Tookisui naavolo nuiti faa ma

¹ A woilo ɔɔoi ma, wa ve, wo ga naavolo nuiti! A wɔɔ, wo ɔalakpala, tɔzei maanɔɔi maavele ma, ɛ vaazu wo vɔ!

² Wa-naavoloiti ti luulaa, ɔaɔaɔaɔaiti ti wa-zegɛiti kpotaɔotaga.

³ Koikoigi wa-zanugiti ta wa-wali ɔaeiti koloɔologa, koikoigi naa ɔa ɛ ga zeele wooi wo laalɔɔma, toɔa wo-ɔusei ɔoloɔolo ɛɔe abui. Wo naavoloi ɔaalɛa ba niima voloiti su, ti ga folo ɔaabelagiti.

⁴ Peɛɛ, wo la botiɔe nuiti salai veeni ti ya, niiti ti wa-ɔalagiti teveai. A woilo ɔɛɛ ti-zalai ɔain

gooi ma! Molo leve nuiti kpain gooi zeelia Fai-Pe-Maliḡii GALA ma.

⁵ Wo wa-eteai zieve gaaneei zu ta boḡoyiimai zu. Wo boḡo maalotove eḡe toganiiti wo ḡodaaleve voloi vaa zū.

⁶ Wo telebo nui veelalani, wo paa, é la wo za-kpeni.

Ziilooi voluḡulai zu

⁷ Deḡemu, kèeleaiti, à yiiloo eyesu Maliḡii va. A wele veleii tii ḡee nui a da zooi vaaloo pagoti maaboun da gola. Toḡa da yiiloo, eyesu é tona mounḡi zoloo, ta ma ḡaabelagi é vuuzu.

⁸ Wa balaagi, à yiiloo, wo zebzeḡe, mazoloo Maliḡii vaa vai maabuḡaa.

⁹ Kèeleaiti, à mina baazaḡa ga boḡo loḡo wo ḡilagilagiti, naa ḡa a ke GALA ge mina wo lukpoḡaaleve. Tukpoḡaaleve Nui maabuḡaa, toḡa niina loni peleva.

¹⁰ Kèeleaiti, GALA goo wo nuiti ti boeni Maliḡii laaseigi zu, naati ta-boloi ta ta-yiilooi ḡe wo ve ga poo pagoi, wo ḡize su.

¹¹ Peḡe, niiti ti loni kpaan, da ḡeezu naati ma, undaanee ḡa ti ve. Wo Zobe ná-ziiloo vai menini, wo suḡwee nii Maliḡii keeni be gaabelagi zu. Mazoloo Maliḡii laaveḡe ga nuḡoḡolai ta maawoingai.

Gaama boei

¹² Kèeleaiti, faa nape su, à mina ḡona, geegolagi ma, baa zooi ma, baa ga konai ma zii nape. Kele wa ḡena: «Ungo,» é ḡe ga: «Ungoi», wa ḡena: «Ba,» é ḡe ga: «Bagi», naa ḡa a ke wo mina loo GALA ná-tukpoḡaalevei zu.

Telebo nui ná-GALA falii

¹³ Ta ɗa wo zaama, é kpɔlɔi zu ɓaa? Keni é GALA fali. Ta ɗa ná koozunɛai ɓaa? Naa maamuse wuyeiiti too.

¹⁴ Ta ɗa wo zaama, é zeeɓɛzu ɓaa? Naa Egilisi lotuɗɔiti toli, ti GALA fali ma, ti gulɔi zɛ ma Maligii laaseigi zu.

¹⁵ GALA falii é ɗɛɛzu ga kidaalevei, toɗa seeɓɛ nui ɗizo, Maligii ɗa keɗɛyai ve ɓɛ. Ni é kotoa ɗɛɛve, naati suvaa ɗa ye ɓɛ.

¹⁶ Deɗemu, à laa zo ga ɓɔɗɔ ɗaazu ga wa-ɗotoiti, wo GALA fali ɓɔɗɔ ve wo ɗilagilagi pe, naa ɗa a ke wo ɗede. Zebei ɗa telebo nui ná-GALA falii va, toɗa ɗa faa wola vaa.

¹⁷ Eli ɗeni ga nuɓusei ga de ɗevele, é ɗilini GALA falii va ga tona mina vu, tona la ɗeni vuuni zooi ma, eyesu kona savago alu dɔzita.

¹⁸ Naa volu, é GALA falini mɔnɔ, geegɗɔlɔgi yeeɓe tonai va, zooi ná-kulanumaiti fe.

Kaka nuiti ti-ɗalema vai

¹⁹ Kɛɛleaiti, ni wo ta a ɗakana, é maagooza gaa-mai va, taɗili ge gaagale ma volu, é vaa la,

²⁰ à sugwɛɛ ga zɔi é vaazu ga kotoba nui, é sege kaka pelei ma, naa ɗa ma nui yenvui ɗizosu saai ma, toɗa ɗɛ ga zaɓu kotoi ma mɔinmɔin suvaaye.

GALA Daawoo Z_ευεi
Portions of the Holy Bible in the Toma language of
Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue de la
Guinée Toma

copyright © 2023 Pioneer Bible Translators and The Bible Society in
Guinea-Conakry

Language: Toma

Translation by: Pioneer Bible Translators

Texte copyright © 2023 Traducteurs Pionniers de la Bible et Alliance
Biblique en Guinée.

Cette œuvre est mise à disposition selon les termes de la Licence Creative
Commons Attribution - Pas d'Utilisation Commerciale - Pas de Modification
4.0 International.

This translation is made available to you under the terms of the Creative
Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in
any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,
please contact the respective copyright owners.

2025-07-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 8 Jul 2025 from source files
dated 9 Jul 2025

95f995fa-1e05-5170-a262-d0f7dabeeddf